

"EDINOST"

shaja dvakrat na teden, vsako črte in soboto ob 1. uri popoldne.

"Edinost" stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta 3.—; " 4.50
za četrt leta 1.50; " 2.25

Poklonske številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nov. v Gorici in v Ajdovščini po 4 nov.

Na naročbe brez priložene naročnine se upravnštvo ne osira.

EDINOST

Oglaš in oznanila se račune po vrstici v posilu; za naslove z debetnimi čekami se plačuje prostor, kolikor bi se obseglo navadnih vrstic.
Pridana javne zahvale, osmrtnice itd. se račune po pogodbi.

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 25. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Neprofitne reklamacije in inserate prejemajo upravnštvo v ulici Carintia 28. Vse druge reklamacije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

V rednosti je meč.

Vabilo na naročbo.

Ob nastopu novega leta obracamo se po stari časnikarski navadi do naših častitih naročnikov. Jedin naš namen je koristiti narodu našemu; a da nam je možno vestno vršiti to svojo nalogo, treba je, da nas tudi naročniki naši istotako vestno podpirajo. Prosimo torej, da nam dose-danji naročniki ostanejo zvesti in da nam pridobite novih, kjer le morejo. Izdatna podpora od strani slavnega občinstva nam bode v posebno izpod-bujo v sveti borbi naši.

Cena listu je:

za vse leto . . . gl. 6.—
za polu leta " 3.—
za četrt leta " 1.60

Uredništvo in upravnštvo.

Po odpravi proste luke.

(Konec).

Oni del okolice, koji se nameruje sprejeti v zaprto mesto, bode razmerno na najslabšem stališču, kajti ne da bi imel z mestom enakih ugodnosti bode moral nositi njemu enaka bremena. Oni vinogradi v spodnji okolici, kateri donajajo svojim gospodarjem sedaj vsaj toliko, da se jim splača letni tryd, po odpravi proste luke ne bodo izvečno bili več tako obdelovani kakor dosedaj. Njih gospodarji videči, da jim ne donajajo niti toliko, da bi se splačalo delo in državni in občinski davki, puščali jih, bode neobdelane ali vsaj mesto cenjene vinske trte redili bodo na njih sočivje in krompir. Ponajveč se bodo pa poslužili zadnjega sredstva ter svoja lepo obdelana posestva prodali gospodi, da na njih sezida svoja letovišča ali vile.

Tudi ako se občinski vladina želja ter se v tržaški okolici res razširi industrija, ako se po njej osnujejo fabrike in druga

PODLISTEK.

Predstop in papirnati dvoboj.

Humoriska. — Spisal Ferenc Zakrajski. Mostosolec.

Gospod polkovnik in državni tajnik, prišedša iz pisarnice do vrat, se tam še porokujeta. Zdi se, da sta imela zelo važno obravnavo, in da sta jo rešila v obestransko zadovoljnost. Vsaj sija tajnikov debeli obraz kakor mesec o čišpu, dočim polkovnik, živahen suhorček, toraj telesno protislovje mimo tajnika, kar naravnost skaklja pri vhodu. Toplomer njegovega srca, vsaj videx je, kaže precej visoko.

"In tako, gospod polkovnik, najinega posla je za danes konec," dé tajnik drže še vedno polkovnika za roko.

"Prav! A le Vaši spretnosti . . ."

"Moji? Bah, gospod polkovnik . . ."

"Da da! Vaši. Jaz sem le . . ."

Vi le, gospod polkovnik? Vi le? O, o o! Brzdajte svojo skromnost. Pardon, Vaša skromnost presega že — — —

"Skromnost, gospod, skromnost", Ali ne? . . .

"To me veseli, da sta prepregli, gospod polkovnik"

obrtniške podjetja, brez dvojbe ne bodo ta domačemu ljudstvu v korist, ampak v še večjo škodo. Tržaški okoličan je sicer priden in delaven, ali nered se oprime kacega stalnega obrta, temveč dopada se mu za gotovo denar delati v mestu razna dela, poleg katerih se na domu v prostem času vkarja tudi s poljedelstvom. Večina okoličanov so dninarji, ki po leti obdelujejo svoje zemljišče, po sili si pa radi kaj postranskega zaslužijo v mestu. Veselje do poljedelstva je mej njimi jako razvito, kar nam pričajo lepo obdelana, čeprav majhna in raztelesena polja: vsak najmanjši kotichek zemlje se uporabi, obdela in rodi.

Okoličan zadovoljen je z bornim življenjem, a rad se okrepa z blagodejno kapljico vina. Da, mnogo je po okolici, osobito pa v spodnji, malih posestnikov, ki imajo par "gruntov", [katero obdelujejo samo za to, da pridelajo par bokalov domače kapljice.

Ako se sprejme zakon zaprtega mesta ter se zadnje razširi dalje v okolico, do kamor sega sedanja colna meja, koji nadrt, predlagan po tržaški finančni direkciji, je obveljal — in ako se v okolici tržaški po želji vlade ustanove fabrike in obrtniška podjetja; tedaj moral bo okoličan spre-meniti sedanji način življenja. Iz polu-kmeta postane obrtnik in delalec v tovarni, na katero bode leto in zimo navezan v bojazni, da se mu delo odreče; pri tem pa bode popolnoma zanemaril majhno svoje polje ali isto prodal. Rešil se ga bode tem rajši, kakor tudi koče v koji biva, kajti z njimi ne bode imel drugega nego sitnosti in troške. Omeniti nam je namreč, da bode mestni magistrat povsod v zaprtem mestu brez dvojbe uvedel novi hišni davek, kakoránega plačujejo sedaj v mestu, ali še večjega. Ako pa primerjamo okoličanske stare koče z mestnimi hišami, opazimo strašansko razliko. V tem, ko so imovitelji mestnih hiš zgolj kapitalisti in sploh imovitniki, gradi si okoličan pritlično ali

jednonastropno bivališče samo da v njem sam prebiva ter mu ni treba plačevati težke stanarine.

Po odpravi proste luke bode temu nasprotno. Vseled težkih davkov in doklad bode okoličan ki ima svoje borno posestvo v zaprtem mestu, isto rajši prodal ter se izselil iz svojega domovja ter se nastanovil, ali izven užitinske meje ali bode pobegnil v tuje kraje.

Uvedenje užitinske meje, sprejetje spodnje okolice v zaprto mesto in ustanovitev novih industrijalnih podjetij utegne škoditi državi in okolici. Zadnji za to, ker se bode v njej ljubezen do poljedelstva zmanjšala in morda celo izginila, državi pa za to, ker se bode na zapuščenem zemljišču naselil tuj živelj, na katerega se ona ne bode mogla zanašati, kakor se sedaj na zveste slovenske okoličane. Okolici utegne škoditi tudi v moralnem obziru, kajti bližina mesta in pomanjkanje ali draginja domačega čilega vina privedla bode spodnje okoličane do uživanja umetnega strupenega vina v mestnih beznicah ali celo do alkoholizma. Skušnja namreč uči, da se je alkoholizem najrajši in najstrašnejše razširil v krajih, kjer obatoje tovarne.

Oglejmo si nekoliko dalje užitinsko tarifo. Mošt bode plačal 1 for. za hektoliter užitinskega davka, pivo 1 for.; goveda preko 350 klg. težka 7 gl., goveda do 350 klg. 3 for. 50 kr.; goveda do 120 klg. in teleta 1 for. 30 kr. Oziralo se pa bode na krave, katere so za mlekarstvo in od katerih vplačana užitnina se bode povrnila, ako se bodo ista zopet izvozila iz zaprtega mesta. Dobroto te izjeme bodo uživali zgolj Furlani, ki se v Trstu na široko bavijo z mlekarstvom, katerim bode lažje položiti carino nego ubozemu okoličanu. Ovce, koze itd. plačale bodo 50 kr. Prasiči živi do 10 klg. teže 50 kr.; od 10—35 klg. živi, ali 8—25 klg. teže, mrtvi 1 gl.; živi preko 35 klg., ali mrtvi preko 25 klg. 2 gl. Goveje meso, srože, klo-

Vam je, da je angleška vlada . . . Ali Vam ni?"

"Nadaljujte, gospod polkovnik, le nadaljujte. Saj se mi nikamor ne mudi. Popolnem sem zdaj prost. Vaša dopovedovalnost me je zmirom . . ."

"Hvala, hvala, gospod tajnik! Tedaj naj povem. Angleška vlada je odposlala svojega poslanca lorda Makartney-a h kitajskemu cesarju se sijainim in obilnim spremstvom. Smotri se od zunaj kupčijski, a saj veste (polkovnik zamežika) . . . diplomacija . . . toda, hm! . . . Dobro! Kaj sem dejal? Da! Lord Makartney priladja srečno, a na suhem zadene na nepričakovane zapreke; osebnno, kder se ni nadejal kaj porečete, v kantonu od strani . . . od . . . od od. Prosim, pomozite! . . . Da te vendar . . . od . . . od . . . Prosim, gospod tajnik! . . ."

Državni tajnik si briše pot s čela: "Kako, gospod polkovnik, če še ne vem?"

Polkovnik tuhta: "To je sitno! Na konci jezika imam, na čast Vas zagovarjam. Da te! Ma, ma . . . Madžar . . . ne! . . . Ma, ma ma . . . Mana! . . . Zopet ne! Krnjebataljon, to je spom . . . maža, rekel bi kdo. Pa ni." "Pustite, če ni možno."

bace in konzerve 2 gl. 50 kr.; drugo meso sveže 4 gl., slanina in sploh okajeno meso 5 gl., salami 6 gl. od stota.

Purani, kapuni, goši 25 kr. komad, race 15 kr., kokoši in golobi 4 kr. Divjadina: jeleni 3 for. 50 kr., zajci 15 kr., majhni užitni ptički 2 kr. komad.

Kakor je razvidno iz rečenega bodo navedeni užitni predmeti izdatno podraželi, kajti ne bodo samo obteženi z državnim užitninskim davkom, ki sam na sebi bi ne bil tako težek, temveč tudi z občinsko doklado, ki bode prvega podvojila. Ako poklicani krogi ne uslišijo prošnje prizadetih okoličanov, da se užitinska meja stiane, kakor se je začetkoma nameravalo, bati se je za ta del okolice ozbilnih časov. V njej se bode uničilo poljedelstvo in in živinoreja, in ubogi okoličan rajši nego nositi težkih bremen izselil se bode, na njegovo mesto pride pa tujec. Upati je pa vendar, da merodajni krogi uvidijo resnobo položaja ter ugođe prošnji okoličanov v teh in državino korist.

I.—n.

Slovenskim delavcem.

VIII.

"Ta je pravi lenuh; oni dela kakor živina; Bog mu daj luč Božjo, on ni imel nič od življenja". Tako govore o tem ali onem sosedu tudi po Slovenskem. Kaj to pomenja? Naši ljudje so prepričani, da človek ni ne samo za to, da bi kradel čas Bogu, pa tudi ne samo zato, da bi se mučil brez pravega počitka in oddihanja. Oni, ki ni prišel do počitka, je živel brez pravega življenja. To torej spoznavajo naši ljudje sami.

V čem pa je pravo življenje? V tem, da bi se samo gibali, da bi rabili samo svoje ude, gotovo ne, kajti giblje se celo rastlina in ji zaradi tega pravimo, da živi.

"Ne pustim, Ma . . . ma . . . ma Madagaskar! E, ne ne ne! Da te bes! Aha, viktorija! Hevrika! ktere drevo cvete na vse zgodaj spomladi?"

"Mandeljni, češnje . . ."

"Velevrlo! Mandeljni, mandarini!! Gospod tajnik, Vi ste . . . toda dovolite, naj . . . Ecce! Lord Makartny imel je strašne sitnosti pri mandarinah. Na vse kriplje so delali, da mu zaprečijo pristop k cesarju. Neki Fu-yen bil je najhujši, in . . ."

"Stojte!" — zavpije naglo državni tajnik, izvleče in pogleda na uro ter se udari na čelo: "Strašno, strašno, nezaljšano! Grozno, dejem!"

"Kaj Vam je? Vi ste blede, kaj, za Boga . . ."

"Ha, morete še dvojiti? Ali si morete misliti hujšega? Zdaj je ednajsta, in baš za to uro je naznanjen moj pohod pri baronovki, gospe Lili. Zopet dejem, to je grozovito, nikdar slišano ni v stari ni v novi zgodovini. Ta zamuda pripravi me ob um. Kaka kanibalska negalantnost! Jodite Vi, gospod polkovnik."

"Vaše poslovanje Vas zagovarja, odgovornost, pohodi, nepričakovane sfere . . ."

"Vi me le tolažite, akoprem dobro

giblje se in muči tudi žival; a vendar človeku ne privoščimo samo živalskega življenja. Človek živi z misljenjem in čustvovanjem; ne čustvovati in misliti je možno tudi po divjaši. Tudi divjaška misel in divjaška čustva ne podajajo človeku pravega življenja; kajti človeku, ki ne more gojiti boljših misli in vzbujati v sebi boljših čustev, pravimo, da je prava zverina. Tek človek ni na srečo in veselje ne sebi, ne drugim.

Človek pride do pravega življenja, ako se vrste po njegovi glavi lep, plemenite misli, in ako vzbuja s pomočjo takih mislij v sebi plemenita čustva. S plemenitimi mislimi in čustvi je zadovoljen sam s seboj, čuti se srečnega in želi tudi svojemu bližnjemu jednake sreče, jednakega zadovoljstva. On tolaži sebe in druge v nesrečah in žalostnih dnevih, razveseljuje in blaži pa v dnevih sreče. Plemenite misli in čustva vzbujajo v nas hrepenenje po lepem in blagem, krasnem petju, občudovanje krasnih slik, hrepenenje, da bi postajali taki junaki, s takimi krepostimi, kakoršne občudujemo v zgodovini.

Ljudje s plemenitimi mislimi in čustvi delajo radi, pa ravno tako se vesele počitka, da bi o prostih urah mogli nabirati si novih mislij, vzbujati nova čustva v sebi; oni vedo, da tak počitek jih okrepi duševno, ohrani za nadaljevanje tudi trudnega in mučnega dela. Taki ljudje v resnici živé, in ko čutijo, da jih previdnost Božja pokliče kmalu s tega življenja, so popolnoma mirni, ter smejo po pravici trditi: No, saj sem imel kaj od življenja; saj nisem živel zastonj. Praživel sem nekaj srečnih ur in dnij; bil sem pa tudi svojem bližnjemu na korist, srečo in veselje. Tak človek govori resnico, in mnogi, premnogi sosedje in znanci ga smejo po pravici zavidati.

Po takem življenju, katero združuje s delom tudi počitek in v vsem življenju blaga čustva z blagimi mislimi, je treba hrepeneti vsakemu človeku, ker le tako je zares pravo življenje. Tudi smo prav za prav za prav za tako življenje stvarjeni. Naše telo je tako, da ako hoče ostati zdravo, krepko in čvrsto, mora se gibati, mora delati s svojimi udi. Kdor zanemari svoje ude, propade telesno, in vsled tega ni nikdar prav zdrav. Propada pa tudi tak človek, ki mora svoje ude, svoje telo preveč mučiti s delom. Torej je potreben telesu počitek. Treba je dajati hrane tudi duhu in duši, in zato je najprimernejši počitek od navadnega telesnega dela. Kdor pa ima poklic delati samo z duhom, temu je treba zopet duševnega počitka, in tak počitek se kaže najprimernejše v tem, da duševno delujoči človek dela ob svojem počitku kakor si boji — telesno. Zato

veste, da plemenito ženstvo tako ne sodi. Toda, kaj čakam. Urno! Čeprav je pozno, naj idem. Oprostite! Žali me sicer, da ne morem več uživati Vaše duhovitosti. A vidite sami, moje položje je grozovinsko. . .

„Ne vidim.“

„Kako ne? Baron Lili pošlje pri ministertvu, vrhu tega je njen brat ambasader. . .“

„Umejem, umejem! To kaže drugo plat. Zdaj pa Vas jaz naganjam, kakor angelj Lota. Vaša sila je. . .“

„Opravičena, gospod polkovnik. Da bi tako ne! Oprostite, sila je. . .!“

„Tukaj dolu na trgu se poslovim, ter v brownu. . .“

„Pravo! Brown Vas potegne in reši. Res, morate se požuriti.“

„Skrajni čas je, gospod polkovnik. Položje je grozno. Blagovolite. . .“

Državni tajnik segne polkovniku pod pazduho. Pri stopnjicah stopita saksebe in se vstavita.

„Prosim, gospod polkovnik,“ veli tajnik kazoč mu na stopnjice. „Vi imate predstop.“

„Jaz? Jaz? Bog me večni varuj, gospod državni tajnik! Predstop je Vaš.“

(Dalje prih.)

vidimo, da delajo učeni ljudje jako pametno, ako ob počitku tešejo, sečejo, žagajo ali pa potujejo in kakor si bode delajo s telesnimi udi. Najprečnejši bi bili ljudje, ko bi jim bilo dano, da bi mogli poleg telesnega dela baviti se tudi z duševnim delom, da bi težak ne ostal nikdar brez duševnega dela, in da bi učenjak in umetnik nikdar ne ostal popolnoma brez telesnega dela.

Po takem vidimo, da delo na sebi ni nesreča, peč sreča za človeka. Nesreča ali neugodnost je v tem, ako bi moral težak vse svoje življenje ostati brez dušne hrane, brez počitka, v katerem bi mogel baviti se s takimi mislimi, katere stvarjajo in ponavljajo v nas krepčujoča in blažeča čustva ali čustvovanja.

Ali je pa težaku in vsakovrstnim delavcem možno doseči tako stanje, v katerem bi sledil za delom primeren počitek in s počitkom primerno dušno življenje?

Dà, možno je to doseči, dasi v resnici imajo delavci doslej še malo takega življenja, kakoršno smo tu postavili za vzgled.

Pravo življenje ne nastane nakrat, ampak se mora človek za nje pripravljati. Taka priprava pa je v omiki, v naobraževanju. Za izobraževanje pa je potreba šole, dokler je človek mlad, in prostega časa za poučevanje samega sebe, kedar človek dorase. K izobraževanju pa ne potrebuje človek tega, kar imenujemo učenost, ampak tako izsolanje, da pozna nekaj glavnih resnic o svetu in življenju, in da je sposoben sam čitati koristne in lepe knjige, pa premišljevati, kar je čital ali ališal. Mlademu človeku je potreba toliko šole, da si tako rekoč oteše svoje duševne moči, da se pripravi ali sposobi za raznovrstni pouk, ki si ga more pridobiti pozneje z lastnim čitanjem ali pa s poslušanjem. Zajedno potrebuje mlad človek, da ga vzgajajo doma ali stariši ali pa njih namestniki. Poleg tega, da si človek razvije one moči, ki se potrebujejo za misljenje, je posebno potrebno vzgojiti in utrditi tudi trdno voljo. Volja se vzgoji in utrdi najbolje doma, razum pa se razvije najbolje v šoli. Dom in šola pa ne prezirata in ne smeta prezirati, da jima je vsakemu posebe gledati tudi na obe zadači; na razvijanje razuma in na vzgojo volje.

Iz tega sledi važne dejanske potrebe za delavski stan. Delavcu mora nesti zaslužek toliko, da mu je možno poleg sebe prehraniti tudi družino ali ženo in otroke. Žena je potrebna sama že zaradi otrok, da jih vzgojuje. Otroci pa potrebujejo časa, da se razvijejo telesno in duševno v smislu naobraževanja, kakoršno smo omenili zgoraj. —

Za vzdrževanje družine ali rodovine, za vzgajanje otrok je neizogibno potrebno, da delavec ne zasluži samo toliko, kolikor potrebuje na dan in za svoje telesne potrebe, ampak da deno od vsakdanjega zaslužka tudi nekaj na stran. On sam pa tudi ni samo za to na svetu, da bi samo delal, pa nič ne imel od življenja; njemu samemu mora za počitek, za duševno zabavo in okrepljenje ostati nekoliko časa.

Po vsem tem je razvidno, da ne more biti pravo in prav urejeno obče gospodarstvo tam, kjer upregajo delavca noč in dan v delo, kjer silijo tudi njegovo ženo na delo toliko časa, da si zapravlja zdravje, da slabi svoj zarod, da nima časa ostajati doma za vzgojo otrok. In najslabše je tako gospodarstvo, katero sili celo neodrasle otroke na trdo in dolgo delo, da ne morejo rasti, svojih telesnih udov primerno razviti, in da nimajo časa, hoditi v šolo, razviti si doma lepih navad, katere so podstava značaju, in razviti si duševnih močij, da bi z njimi blažili sebe in druge ter tako prišli do užitka pravega življenja.

Tak gospodarski sistem, ki odveč zahteva od delavcev in delavskih družin, ne more biti zdrav, in ko bi bila zares taka potreba in taka sila, da bi morali ostajati delavci vedno vpreženi v delo, da bi ne

mogli prihraniti toliko, da bi njih žene ostajale doma za domače delo, za gojenje in vzgajanje otrok, bi bilo delo samo prokletstvo, ne pa blagoslov za človeštvo. Človeštvo bi moralo zaostati v omiki in v vsem kulturnem razvitku. Ostalo bi človeštvo na stopinji, ki bi ne bila mnogo viša od stopinje živalstva.

No, na srečo človeštva ni take sile, da bi morali delavci mučiti se na lastno telesno in dušno škodo, na škodo svoje rodbine in na škodo držav in narodov, ki sestavljajo države. Delavci so že kedaj zasledili, da ni zemlja naša, da ni narava kriva, da morajo delati čez mero, ampak sistem gospodarstva, ki ga je izumila sebičnost človeška, pred vsem sebičnost nekaterih stanov človeškega rodu. Delavci po vsem pravu zahtevajo zmanjšanje ur vsakdanjega dela in povišanje plače za skraćeno delo. Zakaj? Na to odgovorimo v naslednjem odstavku.

Delavski prijatelj.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Nemško-liberalna „Wiener Allg. Zeitung“ je vsa iz sebe radi vesti, da se je dr. Eduard Greger — kateri ima, kakor pravi ta list, ves narod češki za sabo — pri neki priliki izrazil, da on ne bi se protivil konfesionalni šoli, ako bi se uvela le za planinske dežele. Lista opisiva v svoji novoletni številki nemške konservativce se svojo jezo, češ da se ugojevali celó neopravičnim aspiracijam Slovanov, samo da bi s pripomočjo teh poslednjih dosegli zaželjeni svoj cilj: konfesionalno solo. Uničiti da so hoteli moderno šolo ter uvesti srednjoveške odnose. V ta namen da je knez Lichtenstein iskal podpornikov, kjer jih le našel. Knez Lichtenstein pa se je zaračunal. Ko je državnemu zboru predložil svoj zakonodajni nastor („legislatorischen Wechselbalg“), vs budil je viharo nasprotje na vseh straneh. Najhujše razburjenje pa je bilo mej narodom češkim. In uprav oni, ki je zanetil ta vihar, bil je dr. Eduard Greger sam. S tem, da se je Greger postavil po robu, postal je resnični vodja naroda češkega, in njega stranka je sedaj važen faktor v političnem življenju avstrijskem. In sedaj, ko je Greger došel do tolike oblasti, naj bi se udal konservativcem? In to samo radi skledice avtonomistiške leče? Je-li dr. Greger pozabil, da je sivolasi in po lastnem narodu zavrženi Rieger hotel isto storiti in da ga je uprav Greger radi tega najbolj križal? Ako bi poslednji hotel to storiti, zadela ga bode obsodba naroda, kakor je zadela Riegro.

Tako rečeni nemško-liberalni list. Prepad mej nazori tega lista — ki služi židovskim interesom, — in mej našimi nazori, ki smo za to, da se šola postavi na verako-naravno podlago — da pa pri tem ostane v rokah naroda — je tolik in notoričen, da nam niti ne treba se braniti proti morebitnemu podtikanju kakoršne-koli duševne asocijacije s tem listom, ali to pa priznava radi, da tudi mi dvo- no o istinitosti omenjenega izreka dr. Grégra, kajti vodja Mladočehov se je predalec eksponiral, da bi kar naenkrat zatajil nazore, katere je pred par meseci prave in ki so mu bili glavno orožje v njegova boju proti dr. Riegro.

Kakor znano, sešel se je danes deželni zbor češki. Dne 2. januarja se pa je sešla deželna komisija, ki se je posvetovala o posamičnih elaboratih. „Narodni Listy“ so zahtevali ob tej priliki, da češka člana dr. Mattuš in dr. Zarka izstopita iz te komisije. Staročeska „Politik“ se pa protivi temu predlogu, kajti uprav tu da je potrebna navzočnost čeških članov, ker tej komisiji pripada važna naloga, da odobri sklepe posamičnih ko-

misij. „Politik“ pravi tudi, da Mladočehi v svojem taboru ne bi mogli najti boljših zastopnikov čeških interesov, nego sta Mattuš in Zarka.

Došla nam je znamenita vest, da se je knez Karl Schwarzenberg odpovedal svojemu mandatu. To je slab omen za češko-nemško spravo. Knez Schwarzenberg bil je mej onimi aristokrati, ki vsaj kolikor-toliko čutijo za narod češki in je njega odstop velika izguba za staročesko stranko.

„Correspondance Slave“ priobčuje nek pogovor z dvornim svetnikom Kovalskijem, znanim vodjem Rusinov. Kovalski taji, da bi bili Rusini posebni prijatelji Rusov; Rusini imajo dovolj vzrokov, da se vesele konstitucionalne svobode, koje vživajo v Avstriji. Ideja rusinske sprave ni došla od grofa Taaffeja, kajti abotno bi bilo, zapričeti novo pravno akcijo v trenutku, ko se rusi češko-nemška sprava. Ideja prišla je od Poljaka v samih, ker vedó, da pri prihodnjih državnozbornih volitvah lahko izgube do dvajset mandatov, ako Rusini ostanejo tako zložni, kakor so bili dosedaj. Samo zato so hoteli Poljuki zabiti zagozdo v rusinsko vzajemnost. Namestnik Baden obrnil se je najprvo do Starorusinov, a ti niso hoteli čuti o privatnih pogojanjih ter zahtevali, da se stvar obravnava v deželnozbornem klubu. To pa ni ugajalo Poljakom, obrnili so se torej do Mladorusinov, z Romanczukom na čelu. Mladorusini so se res dali premotiti. Romanczuk je postopal nepravilno, ker je delal na svoje pest ter ni niti deželnozbornega kluba, katerega predsednik je bil, o stvari obvestil. Sprava ta ima le to dobro, da bode narod vzbudila iz apatije, da se bode branil in čoval, da se mu ne kratijo narodne pravice. Kovalski menil je konečno, da se bodo izjalovile vse poljske intrige ter da se gospodarstvo poljske „šlahte“ bliža svojem koncu.

„Capitale“ v Rimu javlja neverjetno vest, da so iz arhiva deželnega sodišča tržaškega vkradli vse akte iz pravde Oberdankove. List obeča, da hoče prijaviti vse te akte. Kakor rečeno, mi ne verujemo vesti tej, ali ko bi bilo resnična, potem pa — — — no naj si pri tem vsak misli, kar hoče.

Dne 26. t. m. bode v Krakovu velika kazenska obravnava proti 20 veučilišniškemu, ker so osnovali neko skrivno socijalistiško društvo.

DOPISI.

Z Ribnice na Pohorji, konec decembra. [Izv. dop.] (Pregled starega leta.) Še nekoliko korakov, — par dnij — in prestopili bomo prag novega leta. O letu 1890 bomo govorili kakor sploh o rajnih ljudeh: „bili so in jih več ni.“ Toda leto 1890 bilo je za naše kmetovalce v obče prav dobro; letina, ali boljše: pridelki tega leta smejo se šteti za najobilnejše zadnjega desetletja. Setev je vzrasla visoko in zbog tega dobili smo dosti slame in sena, pa še jrnja, zlasti rži. Pšenico pri nas smet jako nadleguje, sicer bi še veliko obilnejše se je namlátilo. Oves obrodil je bolj srednje, pa tudi ni čuda, kajti ga sejejo v najbolj puste njive, kjer je drugum pridelkom že prepušto. Prav lepo in obilno je vzraslo krompirja, kateri se po pravici imenuje živef revežev, pa menda po nekod tudi steber hrane na kmetih. V suhem jesenskem času ni veliko gnjil, pa prav na debelo zrastel. Enako moramo reči o turšici, katera, žal, ne more dobro dozoreti radi škodljivih živali. Naši ljudje jo dobivajo na Ogerskem in Hrvaškem, kjer pa jo je vroče poletje jako poparilo in zato ima visoko ceno, (po 7 gld. 80 kr. 100 kil. na mestu doli.) Lep dobiček je letos dalo našim kmetom sadje, posebno jabolka, katerih so precej poprodali. Plačevali so jih kupci z Ogerskega po 12 do 18 gld. štertinjka

na železniških postajah tukaj. Žal, da se valed strmih cest in potov težko nepokvarjene spravijo do železnice in zato so mnogi morali takšna nazaj peljati. Skušnja nas tudi uči, v prihodnje saditi le trda in kisa jabolka, po katerih najbolj povprašujejo in bolje plačajo; sladkih se jako branijo. To pa menda tudi zagradelj, ker so sladka bolj mehka in zato se jih pri pošiljanju veliko pokvari. Le to je posebna škoda, da so vsi kupci navadno jako slabi in pa negotovi. Ko bi bila sadna kupčija bolje urejena, v boljših sadnih letinah bi si naši kmetje lahko kaj pomagali.

Živina je imela letošnje poletje ne navadno visoko ceno, katera pa je na jesen jako pala. Spravljajo jo pa navadno prekupeci iz nemškega Štajerja, kateri jo kupujejo na Pohorju, odebelijo in prodajo v Gradec in dalje na Dunsaj. Letos so plačevali lepo živino celó po 27 gl. 100 kil. žive trže, med tem ko je navadna cena včasih komaj po 22 do 23 gl.

Med tem ko hvalim letošnje leto, ne smem zamolčati tudi nesreč, ki so nas zadele. Požar je v naši okolici razsajal petkrat, dvakrat sta pogorela posestnika, katerih eden je bil zavarovan za malo svoto, drugi je bil tudi zavarovan — a siromak se je zanesel, da je zavarovalnico plačevala hranilnica, od katere je imel izposojene novce, vključene na posestvu; toda ta je kakor druge hranilnice to plačevanje že pred par leti opustila, brez da bi to njemu naznanila. Sedaj ga pa hranilnica sili, da mora do sušca prihodnjega leta vsaj eno poslopja izgotoviti, inace ga bo terjala za posojilo. Nov dokaz, kako ljubeznjivo ravnajo nemške hranilnice s slovenskimi kmeti! Naj bi jih to poučilo da se za naprej oklenejo slovenskih posojilnic, vlasti pa južnoštajerske hranilnice v Celju. Svoji k svojim!

Domače vesti.

Petindvajsetletnica g. poslanca Ivana Nabergoja. V sredo 31. decembra m. l. priredili so pevci društva „Danica“ in „Hajdrih“ velezaslužnemu državnemu in deželnemu poslancu g. Ivanu Nabergoju o priliki njegove 25letnice lepo podoknico. Velečasten efekt napravilo je, ko je iz petdesetih navdušenih grl zadonela prelepa Hribarjeva „Cesarska kantata“, katero so pevci obojih društev skupno zapeli. Ko je še vsak zbor posamezno jedno pesem zapel, napotila se je deputacija šestih članov čestitat slavljenemu jubilanu. Na primeren nagovor odgovoril je gospod Nabergoj do solz ginjen, da je ta dan najlepši dan njegovega življenja, ker mu ti izrazi čestitanja dokazujejo, da je v dobi svojega poslanstva točno izvrševal svoje dolžnosti in da v boju za svojo narodnost ni osamljen, temuč da je ves narod z njim. Navdušeni živijo-klici pretresali so zrak ter razlegali se v tiho noč, ko se je prikazal jubilent med pevci, zahvaljuje se za izkazano mu čast. Potem so pevci bratskih društev odšli skupno pevajoč. Po serenadi zbrali sti se obe društvi pri čaši vina in mogočna pesem je donela v čast prvoboritelju našemu.

Novoga leta dan pa se mu je predstavila mnogoštevilna deputacija političnega društva „Edinost“, kojega predsednik je slavljence sam. V deputaciji je bilo zastopano mesto in vsi okrajni okolice. Ob 11. uri p. p. zbrala se je deputacija v gostilni Lukša na Proseku ter se podala skupno v stanovanje slavljenca. — Voditelj deputacije, g. prof. Mate Mandić, pozdravil je slavljenca in mu čestital slikajoč njega vrline, njegov kot zlato čisti značaj in njega železno vstrajnost, zbog koje ga niso uklonili niti najsilnejši viharji političnega življenja. Vrline te so Nabergoju pripomogle, da se je — da-si priprost mož — popel mej odličnjake v avstrijskem parlamentarnem življenju. — Po

dokončanem govoru zaklicala je vsa deputacija trikratni „živio“ našemu poslancu. Govor ta napravil je na gosp. jubilarja toli globok utis, da se je jokal kakor malo dete. A ni se mu treba sramovati teh solz, kajti solze te so biseri, krašeči njega blago občutno srce, njega rodoljubje in njega prisrčno naklonjenost in zvestobo do svojih volilcev. Prizor ta bil je ganljiva slika preprisenih odnošajev obstoječih mej g. Nabergojem in njega volilci.

Slavljence je odgovoril ginjenim glasom primerjajoč razmere, kakor so bile pred 25 leti po tržaški okolici, se sedanjimi razmerami. Ako jemljemo v poštev čudne naše razmere moramo brezpogojno priznati, da smo napredovali kajti danes je po okolici neprimerno večje število resnično zavednih mož, nego jih je bilo takrat. Zato je govornik prepričan, da Slovenci dosežemo svoj cilj, ako smo složni in delavni.

Zatem predstavila se je slavljenču deputacija „Del. društva“, kot bivšemu častnemu predsedniku in sedanjemu podpornemu udu tega društva.

Pri vsprejemu deputacij bila sta tudi navzoča poslanca vitez Tonkli in kanonik Klun.

Na uljudno povabilo gosp. Nabergoja ostali so člani deputacije pri njem na kosilu. Pri obedu je slavljenču prvi napil poslanec vitez Tonkli, na kateri napitnici se je slavljenec iskrenimi besedami zahvalil. Govorila sta potem veleč. g. kanonik Klun in Maks Cotič — in sicer poslednji v dvojni lastnosti: kot urednik „Edinosti“ in kot starosta „Tržaškega Sokola“, kateremu društvu je gosp. Nabergoj član. Urednik „Edinosti“ je sicer priznal, da ni posebno pooblaščen od slovenske žurnalistike, da v nje imenu častita denšnjemu slavljenču, ali vendar je uverjen da govori vsem častnikarjem slovenkim od srca, ako se v njih imenu danes pridruži krogu častilcev voditelja tržaških Slovencev.

Vrstile sti si razne napitnice, mej katerimi so bile znamenitiji poslanca vitez Tonklija h r a b r i m i s t r s k e m prvoboriteljem in g. Drag. Martelanca, ki je pojašnjeval po okolici obstoječe odnošaje ter dokazoval, koliko zahvale so okoličani dolžni svojemu vrlému poslancu in da je njih sveta dolžnost, da mu tudi v bodoče ostanejo zvesti ter ga pri prihodnjih državnozbornskih volitvah jednoglasno zopet volijo svojim zastopnikom. — G. Mate Mandić zahvalil se je v imenu isterskih prvakov na napitnici vitez Tonklija povdarjajoč, da ti prvaki so prišli do prepričanja, da z našimi nasprotniki ni kompromisa, ni paktiranja ni pogajanj, ampak da velja le boj, ne glede ni na desuo ni na levo. V lastnem interesu vlade je, da nas tu doli ob Adriji podpira, kajti, ako pademo mi, bilo bi to v veliko škodo države. Kakor mi iščemo sreče svoje le v Avstriji, isto tako potrebuje država nas, ker smo navezani jeden na drugega. Neopisno navdušenje nastalo je po besedah g. Mandića. Besede te so vredno zaključile vrsto napitnic. Ostali smo še nekoliko časa v prijateljskem pogovoru ter se potem poslovili podavši slavljenču roko ter voščivši mu srečno novo leto in da bi mu mili Bog podelil še dolgo življenje tržaškim okoličanom v korist in slavo.

Navzoča poslanca-kolega sta se pa prepričala, kako prisrčno razmerje vlada mej g. Nabergojem in njega volilci in želeli bi bilo, da bi tako razmerje zavladovalo tudi povsod drugod. In ako bi bilo povsod tako, izvestno bi bili mi Slovenci danes na boljem, nego smo.

In sedaj zaključimo: Slava Ivanu Nabergoju!

Za družbo sv. Cirila in Metoda v Trstu nabralo se je pri „Silvestrovemu večeru“ „Tržaškega Sokola“ 34 gl. 45½ kr. — V družbi pri Verdoljak-Bortoli 60 kr.

Za „božičnico“ otroškega vrta družbe sv. Cirila in Metoda v Rojanu darovala je sledeča gospoda: Fran Kalister 15 gl., tajnik podružnice na Greci, g. Vatr. Počivalnik je nabral 36 gl. Od te svote darovali so: N. N. 30 kr., A. Marcellja 50 kr., M. Stržinar 1 gl., Janez Jakončič 2 gl.; drugi darovatelji ne žele, da bi se objavilo njih imena; Piščanec Just 1 gl., N. N. v Trstu 10 gl., gospa Sinigaglia 2 gl., ga. Kramer 2 gl., Mar. Pertot 1 gl., B. Sever 2 gl., N. N. 1 gl., E. Gržetič 1 gl., I. S. N. N. 1 gl., G. Bandelj 2 gl., Fr. Štrekelj 2 gl., Porenta-Trieste 2 gl., N. N. 5 gl., Standacher 1 gl., gospa Mahorčič 1 gl., preč. D. Fabris 5 gl., Ana Pipan 1 gl., Iv. Šabec 5 gl., Ivanka Mihelič 1 gl., Tončika Ferluga 1 gl., Rožic Paregelj 5 gl., M. Cotič 1 gl., N. N. v Barkovljah 2 gl., A. Pertot 1 gl., A. Perhavo-Slanova 1 gl., župnik I. M. Martelanc 50 nč., A. K. N. N. 1 gl., Miha Pahor 1 gl., Tereza Bednarc 1 gl., rojanski pevec gl. 182. ga. Pertot 2 gl., A. Giona 30 nč., ga. Tönes 1 gl., góns. Pakiz 1 gl., gospa Kosič 45 kr. (Dalje prih.)

Silvestrov večer „Tržaškega Sokola“ Veselica ta je bila izvestno mej najzabavnijimi in najanimiranišimi, kolikor jih ima rečeno društvo zabilježnih v svoji kroniki. V dvorani hotela „Europa“ zbral se je na večer dne zadnjega leta cvet slovenske družbe tržaške, da v prijetni družbi preživi zadnje trenutke poslavljajočega se leta in da v prijateljskem krogu pozdravi nastopajoče novo leto. Gospodje tamburaši in pevci skrbeli so — kakor navadno — za dobro zabavo. In občinstvo jim je bilo na tem hvaležno ter izraževalo to zadovoljnost glasnim načinom. Veliko veselost je vzbudila igra „Srečno novo leto“ Igrica ta je sicer kratka, ali ima toliko komičnih prizorov in zanimivih spletk, da se človek pri tej igri res izorno zabava. Igra vršila se je kaj gladko, ker so bili vsi igralci na svojem mestu. Očitno nam je omenjati gospodičin Arkove in Kobalove in pa mojsterskega našega komika, gosp. Boro v š č a k o v a. Jako pomembno smo slavili prehod iz starega v novo leto. Malo minut pred polnočjo nastopil je starosta „Trž. Sokola“, g. M. Cotič ter slikajoč veliki pomen trenutkov — „koje ravnokar preživljamo“ — pozval je občinstvo, da se ne ozira v neveselo preteklost, kar bi utegnilo vzbujati melanholična čuvstva ampak pogumno mu je obrniti pogled svoj v b o d o č n o s t. Govornik je izražal razna želje, katere goji v tem pomembnem trenutku vsako rodoljubno srce. Ko se je pa govornik dotaknil bratske vzajemnosti in nebeške stoge, koja naj bi kraljevala mej posamičnimi slovanskimi narodi, vzdignilo se je zagrinjalo in občinstvo je vzrlo krasno, divno sliko — sliko ljubezni sliko pobratimstva. Ljubeznjive gospice v slovanskih nošah sestavile se skupino, predstavljajoč družino slovanskih narodov; v ozadju je pa ponočno stala brhka sokolka, držeč v roki trobojnico našo. Občinstvo je bilo kar omamljeno ob tem pogledu. In ko je govornik povzdignjenim glasom končal voščoč „srečno novo leto“, nastal je vihar — vihar radosti — mej občinstvom. Radostno nam je vtripalo srce videč te pristne pojave vzvišene ljubezni do rodu svojega in lepe vzajemnosti, kraljujoče v naših narodnih krogih.

In še neko iznenadenje nas je pričakovalo; po polnoči prišlo nam je namreč, kar ne bi bili pričakovali: prišel je pravi pravcati listonoša, deleč navadne pisma, pisma „na recepis“, vozne liste in avise. Hvaležno smo se v tem trenutku spominjali g. Ivana Hribarja, ker nam je priboril slovenske pečate in recepis — če že ne pri slavni direkciji v Trstu, pa vsaj pri naši Silvestrovi pošti. In čudom čudo vsak je bil zadovoljen s tem, kar je dobil, bodisi v pismu ali v paketu. A tudi strog je bil naš listonoša: diktiral je kazni, kjer ni bilo zadostno kolekovano; s kratka: bil je poštar comme il faut, naš vrli Borovščakov.

Pozno v jutro smo zapustili dvorano: zadovoljni sami saboj in zadovoljni s „Tržaškim Sokolom“, ki nas je tako prijetno prevel iz starega v novo leto. Hvala mu na tem!

Vodstvo „Tržaškega podpornega in brainega društva“ vabi vse častite društvenike in druge prijatelje društva k društvenemu plesu, kateri bude že v prihodnje soboto dne 10. januarja t. l. v prostorih dvorane „Tersicore“ (via Chiozza šte. 5.) Pri plesu svira oddelek Piccolijevega orkestra. Ustopnina je 50 nč. za osebo. — Ples začne ob 10. uri zvečer.

Prvi vijolčni plesni venček plesnega odseka „Del. podp. društva“ bude dne 5. januarja 1891. v dvorani g. Mali. Začetek ob 9. uri zvečer in traja do 5. ure zjutraj. Ustopnina za gospode 30 nč., gospe in gospodične so proste ustoppnine. — Uljudno se prosi mnogobrojne udeležbe.

Slovenska šola pri sv. Jakobu priredi dne 5. t. m., to je na predvečer sv. trem kraljem skromno zabavo v šolskem poslopju ob 4. uri pop. Spored: 1. Pozdrav voditelj. 2. Božičnica, deklamacija, I. r. 3. Petje, I. in II. r. 4. Materi, deklamacija, I. r. 5. Petje III. r. 6. Deklamacija, I. razr. 7. Petje, II. r. 8. Deklamacija, II. r. 9. Igra „na sveti večer“. 10. Cesaraka pesem. — „Zabavni večer“ priredijo učenci za součence in součence. Če pa nas kateri iz sl. občinstva počasti, bo nam „dobro došel“. — Začetek ob 4. uri. M. Kamučič, voditelj.

Odbor Slovanskega pevskega društva naznanja, da radi praznika sv. treh kraljev ni pevske vaje dne 6. t. m. in je prva skušnja drugi torek, dne 13. t. m.

Iz Ajdovčine se nam piše dne 29. decembra 1890.: Včeraj 28. t. m. smo bili mi doslovno internirani. Sosed ni mogel k sosedu, ker je tako burja razsajala, da že dolgo ne tako. Raz streh valila se je korčevina in težko kamenje, ki mora jako živino — kamo li človeka, ako ga pogodi — usmrtiti. Ljudje so po potu cepali, kakor muhe v pozni jeseni. Neko ženo je tako povaljalo in potolklo, da težko več okrevava. Jej mene! Pridodaj k temu še strah pred ognjem. I ta ni izostal. Med sv. mašo pri povzdigovanju priteče deklica gostilničarja L. v zakrestijo: „Tata, pojte domov, gori!“ To je Vam bilo za skoprneti! Na srečo da se ni glas po cerkvi raznesel, kakor tudi, da se brzo ogenj zadušili. — Danes 29. decembra je za las ponehalo. Nekim streham je ostreše zginulo; drugim so se burne strani udrle ter kažejo samo zijala ili gola rebra. Po državni cesti iz Ajdovčine v Šturje hodi se po kamenju, padšem raz streh, žlebovini, črepovini in steklovini.

Iz Ajdovčine nam drug dopisnik piše: Take zime in take burje ne pametimo z lepa. 28. t. m. v nedeljo je tukaj pri nas skoraj vse strehe brez izjeme poškodovale, in sicer nekatere prav močno. Več oseb je vrgla na tla in dve skoraj ubila: najlepša je pa ta, da našega g. dr. Fillingarja ni nikdar doma, toraj cel naš okraj nima zdravnika! Bog nas varuj nesreče! Še nekaj: Ipava od 1866. leta sem ni zamrznila, te dni je pa čez in čez, kakor pravijo na eno kvarto na debelo.

Glasovite občinske volitve v Pomjanščini je namestništvo uničilo. Razpišejo se nove volitve. Italijani poparjeni do skrajnosti. —

Skladbe Avgusta Armina Lešana, c. kr. učitelja, (porojenega v dan 5. sept. 1847. l. v Kanalu na Goriškem, umrlega dne 30. maja 1879. l. v Gorici). Uredil in založil Janko Lešan, učitelj v Avberu pri Sežani na Primorskem: III. zvezek. Natisnili Blasnikovi nasledniki v Ljubljani. Cena 40 kr., po pošti 45 kr.

Tak je naslov 19 strani obsežnemu glasbenemu delu, ki je ravnokar prišlo na svetlo. V zvezku nahajamo dva mešana, dva moška zbora, en moški četverospjev

